

Asia: VN/25733/2021

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

1. Kompassin tarkoitus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

DigiOne-hanke kiittää mahdollisuudesta lausua Suomen digitaalisen kompassin luonnoksesta. Kompassi sisältää vision, tarkasteltavien osa-alueiden valinnan osaamiseen, infrastruktuuriin, julkisiin palveluihin ja yrityksiin sekä mallin tavoitteiden, avaintulosten, vaikutusmekanismien ja toimien jäsentämiseksi. Kompassin voisi luoda koostavaa kuvaa ja seurantaa mallin piiriin tuotavista tavoitteista sekä niiden edistämiseksi tehtävien toimien ja tulosten toteutumisesta. Suorat ohjausmekanimit perustunevat toteuttamisen rahoituksen ehtoihin sekä säädännöllisiin keinoihin. Kompassi tukee sitä, että erilaiset toimijat näkevät erityisesti julkisen sektorin toimijoiden kehittämisen tavoitteita ja etenemistä, minkä perusteella he pystyvät suunnittelemaan omia tavoitteitaan ja toimenpiteitään. Lausuttava sisältö on siinä määrin ylätasolla, että tavoiteltavan tarkemman sisällön pystyy Kompassin kehikseen todennäköisesti ihan hyvin sovittamaan.

Visio sekä arvot ja periaatteet ovat mitä todennäköisemmin erittäin laajasti hyväksyttävissä suomalaisessa yhteiskunnassa ja siten tukevat yhteisen vision saavuttamista. Digitaalisen kompassin tarkoitus on erittäin hyvä, jotta Suomi voisi olla digitalisaatiokehityksen kärkimaa. Kompassin rakenne visiosta, tavoitteisiin ja vaikutuksiin on rakennettu erittäin loogisesti.

Koska toimet kohdentuvat erityisesti valtionhallintoon, riskinä on, että kuntasektoria, hyvinvointialueita, yrityksiä ja kolmatta sektoria ei huomioida kokonaisuudessa riittävän laajasti. Kuntien digitalisaation taso on hyvin vaihtelevaa, jolloin riskinä on, että isot kaupungit pysyvät edes kohtuullisesti kehityksen kärjessä, kun taas valtaosa kunnista ei pysty suoriutumaan edes lakisääteisistä tehtävistään.

Digitalisaatio kytkeytyy vahvasti kuntien rooliin nyt ja tulevaisuudessa. Jos kuntien roolia ei huomioida Digikompassin määrittämisessä riittävän vahvasti tai kytkös jää kovin löyhäksi, niin riskinä on, että tahtotilan mukaista ihmiskeskeisyyttä on kovin vaikeaa saavuttaa. Jokainen kansalainen käyttää sekä valtion että kuntien tuottamia palveluita. Tällä hetkellä monet kansalaiset eivät edes

tiedosta sitä, mitkä palvelut tuottaa kunta ja mitkä ovat valtion vastuulla. Kansalaisen näkökulmasta sillä ei edes pitäisi olla väliä, jos palveluita oikeasti rakennetaan tulevaisuudessa ihmiskeskeisesti ja yli organisaatorajojen.

2. Haasteet ja mahdollisuudet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Digitaalisessa kompassissa on yleisellä tasolla tunnistettu erittäin hyvin haasteet ja mahdollisuudet, sekä sanoitettu erittäin ansiokkaasti ja asiantuntevasti alustatalouden ja datatalouden mahdollisuuksia. Tärkeää olisi tunnistaa laajemmin alustatalouden jo kehitteillä olevat mahdollisuudet erityisesti ja tukea jo tehtyä työtä, jotta pyörää ei lähdettäisi keksimään uudestaan.

Digitaalisen kompassin osa-alueet on määritetty hyvin, joskin riskinä on, että kompassin jaottelu toimii itsessään raja-aitana varsinkin julkisten ja yksityisten toimijoiden välillä. Olisi syytä pohtia miten esimerkiksi kolmas sektori kytkeytyy kokonaisuuteen. Alustatalous parhaimmillaan voi yhdistää julkiset, yksityiset ja kolmannen sektorin samoille digitaalisille alustoille, jolloin raja-aitoja saadaan hävitettyä.

Digitaalisessa kompassissa ei ole tunnistettu riittävän hyvin vientipotentiaalia alustatalouden mahdollisuuksien näkökulmasta. Suomen on vaikeaa tavoitella maailmanluokan alustatalouden kärkimaaksi, mutta meillä olisi erittäin hyvä edellytykset olla tienraivaajia julkisten toimijoiden omistamilla alustoilla, joihin yksityiset toimijat tulevat omilla palveluillaan ja julkisten palveluiden kehittäjinä mukaan. Suomen tulisi tavoitella maailman huipulle julkisten ja yksityisten toimijoiden yhdessä muodostamissa alustatalous ekosysteemeissä!

Digitaalisessa kompassissa tulisi huomioida kuntien haasteet esitettyä laajemmin ja myös huomioida erityisesti rajapinnat eri julkisten toimijoiden välillä. Jos kuntien huomiointi jää puutteelliseksi, niin riskinä on, että kunnille kasaantuu entistä enemmän työtä, vastuuta ja kustannuksia. Jo nyt haasteena on, että kunnat eivät kykene huolehtimaan velvoitteistaan sekä osaamisen että kustannusten näkökulmasta. Esimerkiksi tietoturvan, -suojan ja kyberturvallisuuden näkökulmasta monilla kunnilla on erittäin paljon kehitettävää.

3. Tavoitteet

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Digitaaliseen osaamiseen tavoitteisiin ehdotamme lisättäväksi seuraavaa; Kansalaiset voivat osoittaa oman osaamisensa digitaalisesti ja läpinäkyvästi.

Avaintuloksissa ehdotamme, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle tarvittaisiin kansallinen kasvatuksen ja koulutuksen digitaalinen osaamisen lompakko, jossa huomioitaisiin osaaminen laaja-alaisesti ja niin, että osaamista voisi näyttää muutoinkin kuin numeerisessa muodossa. Tätä

kokonaisuutta ja ehdotusta kuvataan sekä perustellaan tarkemmin avaintuloksiin liittyvässä vastauksessa.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Ehdotamme Digitaalinen infrastruktuuri tavoitteen laajentamista seuraavasti: Suomessa on käytössä datapohjaisen arvonluonnin perustaksi avoimiin standardeihin perustuva, EU-yhteensopiva datainfrastruktuuri ja käytänteet (data-avaruuDET) keskeisillä toimialoilla, huomioiden koko julkisen sektorin tarpeet. (Viimeinen lause on lisätty.)

Lähtökohtana on, että kokonaisuus rakennettaisiin myös kuntasektorin ja hyvinvointialueiden tarpeet huomioiden.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Yritysten digikyvykkyys strategiaan tavoitteisiin ehdotamme seuraavaa lisäystä; Julkisesti omistetut alustat vauhdittavat yritysten digikyvykkyyttä ja vientimahdollisuuksia. Tätä kokonaisuutta ja ehdotusta kuvataan sekä perustellaan tarkemmin avaintuloksiin liittyvässä vastauksessa.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Ihmiskeskeinen julkinen hallinto -kokonaisuuteen ehdotamme seuraava lisäystä;

Ihmiskeskeinen hallinto on ennakoivasti automatisoinut ja digitalisoinut merkittävän osan julkisista palveluista. Palveluita kehitetään käyttäjäystävällisyys huomioiden ja yli organisaatorajojen. (Ehdotetaan, että viimeinen virke lisätään.)

Yhteentoimivat julkiset palvelut -kokonaisuuteen ehdotamme seuraavia muutoksia tai lisäyksiä;

Otsikon muutosehdotus: Yhteentoimivat ja tehokkaat julkiset palvelut

Tavoitteiden lisäysehdotukset:

Julkisia palveluita kehitetään kokonaisuustehokkuus huomioiden ja yli organisaatorajojen.

Suomi edustaa julkisesti omistettujen alustatalous ekosysteemien maailman huippua.

Jotta Digikompassin perimmäinen tavoite voidaan toteuttaa, tulisi julkisia palveluita tarkastella ja kehittää kokonaisuutena, niin käyttäjien kuin julkisen sektorin tehokkuudenkin näkökulmasta yli

organisaatorajojen. Avaintulokset kohdassa on esitetty ja kuvattu tarkemmin mahdollisuuksia, joiden kautta nykyisiä haasteita voidaan ratkaista ja julkisten palveluiden kehittämistä tehostaa sekä Suomen yritysten vientiä ja innovatiivisuutta kasvattaa julkisesti omistettujen alustatalous ekosysteemien kautta.

4. Avaintulokset

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Digitaalisen osaamisen avaintuloksissa on mainittu, että tavoitteena on edistää jatkuvaa oppimista julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä, kansallinen infrastruktuuri on osaamisen osalta varmistettu sekä tieteellisen tutkimuksen digitaalinen infrastruktuuri on maailman huippua.

Jotta edellä mainittu olisi mahdollista, tiedolla johtamisen, tieteellisen tutkimuksen ja tuotekehityksen näkökulmasta tarvitaan julkinen toimija, jonka tehtävänä on anonymisoida ja jakaa julkisten toimijoiden tuottamaan dataa datatalouden käyttöön. Lisäksi tarvitaan kasvatuksen ja koulutuksen data-avaruus osaksi kansallista infrastruktuuria. Data-avaruutta sekä datan operointiin liittyviä ehdotuksia kuvataan ja perustellaan tarkemmin infraan liittyvässä vastauksessa.

Ehdotimme aiempänä, että tavoitteisiin lisättäisi seuraavaa; Kansalaiset voivat osoittaa oman osaamisensa digitaalisesti ja läpinäkyvästi.

Ehdotamme, että avaintuloksia tarkennetaan seuraavasti; Ehdotetaan kehitettäväksi kansallinen koulutuksen osaamislompakko, johon oppijan osaaminen kertyy koko elämän ajan. Osaamisen lompakossa voi luoda CV:n / portfolion ja näyttää osaamista, joka on syntynyt julkisessa tai yksityisessä koulutuksessa, työelämässä, harrastuksissa tai kolmannella sektorilla. Osaamista voidaan näyttää erilaisessa muodoissa, muutoinkin kun vain numeerisesti. Lompakon edellytyksenä on, että kasvatuksen ja koulutuksen data-avaruus on määritelty.

Perustelut:

- Jotta oppiminen nähtäisiin yksilön näkökulmasta kokonaisuutena ja jatkuvana, tarvittaisiin kaikille oppijoille digitaalinen osaamislompakko tai portfolio, johon osaaminen, kyvykkyydet ja näytöt kertyisivät oppijaID:n ympärille varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja edelleen korkeakouluun sekä jatkuvaan oppimiseen. Tätä osaa tarpeesta tukee jo OPH:n Opintopolku-palvelun oma-opintopolku tietyin rajauksin.

- Yksilön kannalta on tarve laajempaan kokonaisesitykseen hänen hankkimasta osaamisesta. Tulevaisuudessa entistä tärkeämpää tunnistaa, tunnustaa ja sanoittaa myös muu, kuin virallisten koulutuksen järjestäjien todistuksissa näkyvä osaaminen sekä luoda mahdollisuus osaamisen näyttämiseen myös muussa kuin numeerisessa muodossa.

- Digitaalisen osaamislompakon avulla voitaisiin merkittävästi edistää yksilön, koulutuksen järjestäjien ja työnantajien yhteistyötä siten, että työvoiman tarpeen ja tarjonnan kohtaanto paranee ja kokonaisuudessaan työllisyys paranee.

- Osaamislompakon luonteva laajenemissuunta on, että julkisen sektorin opintosuoritusten, muiden koulutuksentarjoajien ja erilaisten kurssientarjoajien suoritusten koostamisen lisäksi yksilö voisi täydentää myös työkokemuksensa ja muodostaa näin CV:nsä osaamislompakkoon.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Ehdotimme edellä tavoitteen laajentamista seuraavasti: Suomessa on käytössä datapohjaisen arvonaluonnin perustaksi avoimiin standardeihin perustuva, EU-yhteensopiva datainfrastruktuuri ja käytänteet (data-avaruudet) keskeisillä toimialoilla, huomioiden koko julkisen sektorin tarpeet. (Viimeinen lause on lisätty.)

Ehdotamme DATATALOUS avaintuloksia laajennettavan seuraavasti:

Data-avaruudet on luotu seuraaville aloille: liikenne, maatalous- ja ruokatuotanto, energia-ala, paikkatiedon hyödyntäminen, yritysten talousdata, hyvinvointi- ja terveysdata, teollisuuden (lot) data, osaamisen, kasvatuksen ja koulutuksen, kulttuuriperinnön sekä rakennetun ympäristön alalle ja kiinteistöalalle. (Osaaminen laajennettu siten, että se käsittää kasvatuksen ja koulutuksen)

On perustettu julkinen dataoperaattori, jonka tehtävänä on käsitellä mm. anonymisoida ja pseudonymisoita sekä jakaa julkisten toimijoiden tuottamaa dataa datatalouden käyttöön, huomioiden rekisterinpitäjän ja tietoa luovuttaneen kansalaisen oikeudet. (Lisätään kokonaisuudessaan)

Alla tarkennamme sekä data-avaruuksiin että dataoperaattoriin liittyviä ehdotuksiamme perusteluineen.

Ehdotamme, että datatalouden avaruuksien kokonaisuutta laajennettaisiin niin, että se kattaisi myös kasvatuksen ja koulutuksen data-avaruuden.

Perustelut:

- Osaamistasoa on haastavaa kasvattaa, jos koulutuksen järjestämisen perusedellytykset eivät ole digitalisten palveluiden ja infran näkökulmasta riittävällä tasolla.

- Kasvatus ja koulutus tulee olemaan kuntasektorin yksi tärkeimmistä tehtävistä tulevina vuosina. Koulutuksen järjestäjien vastuu hyvinvoinnista on jatkuvasti kasvanut ja samaan aikaan tukea tarvitsevien määrä on merkittävästi lisääntynyt.

- Kasvatuksen ja koulutuksen järjestäjät ovat jo pitkään kokeneet ongelmaksi yhteisten standardien ja toimintatapojen puutteen, mikä tulee kalliiksi kaikille osapuolille, niin kunnille kuin yrityksillekin.
- Hajautuneen mallin ja standardoimattomien toimintatapojen vuoksi kansalaisen oppimiseen liittyvä tieto on pirstaloituneena useiden koulutuksen järjestäjien eri järjestelmiin, jolloin hän ei saa itseensä liittyvää tietoa helposti käyttöönsä.
- Koulutuksen järjestäjän haasteena on se, että koulutuksen järjestäjän omistama data on hajautuneena useisiin eri kaupallisiin järjestelmiin ja niistä tiedon ulos saaminen on vaikeaa ja kallista.
- Standardien ja yhteisten toimintatapojen puutteen vuoksi kasvatuksen ja koulutuksen sektorilla ei ole kehittynyt oppimisen ja hyvinvoinnin sekä koulutuksen järjestämisen digitaalisten palveluiden näkökulmasta vastaavasti kuin muilla toimialoilla.
- Suomi on maailmalla arvostettu osaamisen ja koulutuksen kärkimaa. Uusien digitaalisten palveluiden mahdollisuuksia nähdään jo nyt koulutuksen toimialan lisäksi esimerkiksi hyvinvoinnin edistämisessä, paikkatiedon hyödyntämisessä, liikenteessä ja rakentamisen toimialalla. Näiltä kaikilta toimialoilta voisi syntyä merkittävästi uusia digitaalisia palveluita ja vientimahdollisuuksia.
- Jo nyt data-avaruutta tukevaa työtä on tehty laajasti useiden hankkeiden ja palveluiden puitteissa esim. eVaka (varhaiskasvatus), DigiOne (perusopetus ja lukio), Karkki (ammattillinen koulutus), Digivisio ja Peppi (korkeakoulut), Varda, Koski ja ePerusteet (OPH), Oksa-sanasto (OKM)
- Valtion roolina tulisi olla jo luotujen kokonaisuuksien yhdistäminen ja yhteensovittaminen kansalliseksi kasvatuksen ja koulutuksen data-avaruudeksi. Kasvatuksen ja koulutuksen data-avaruus tulisi- yhteensovittaa myös muiden toimialojen data-avaruuksiin, esimerkiksi hyvinvointi ja terveysdataan, työllisyys- ja osaamistarvetietoihin, paikkatietoon, liikenteeseen ja rakennettuun ympäristöön.
- On todella tärkeää, että kaikki tehty työ saadaan yhdistettyä kansalliseksi kokonaisuudeksi niin, että se tukee ehyttä oppijan polkua varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja edelleen korkeakouluihin ja jatkuvaan oppimiseen, huomioiden myös kaupallisten toimijoiden tuottama koulutus ja työssä oppiminen.
- Osaamisen kokonaisuudessa ehdotettua digitaalista osaamislompakkoa ei voida kehittää ilman kansallisesti yhteneväistä data-avaruutta.

Infraan liittyvissä tavoitteissa on todettu, että data-avaruuksia tukevat julkiset avattavissa olevat tietovarannot ovat saatavilla (100 %) rajapintoja hyödyntäen joko avoimena datana, käyttöoikeuksien hallinnan tai yksilön oman datan hallinnan ratkaisuja hyödyntäen.

Ehdotamme, että avaintuloksia laajennettaisiin siten, että perustetaan dataoperaattori, jonka tehtävänä on käsitellä mm. anonymisoida ja pseudonymisoita sekä jakaa julkisten toimijoiden tuottamaa dataa datatalouden käyttöön, huomioiden rekisterinpitäjän ja tietoa luovuttaneen kansalaisen oikeudet.

Perustelut:

- Kunnilla ja valtion toimijoilla on valtava määrä dataa, joka olisi tärkeää vapauttaa datatalouden käyttöön tiedolla johtamista, tutkimusta ja tuotekehitystä varten.
- Tiedolla johtaminen, oppimisen ja oppimisen tutkimus sekä tuotekehitys voisivat ottaa ison loikan eteenpäin, jos tutkimustietoa olisi käytössä nykyistä helpommin ja nopeammin.
- Taloudellisesti ei ole järkevää eikä mahdollista, että jokainen toimija kehittäisi miljoonia maksavan palvelun ja alkaisi operoida sitä itse.
- Kuntien olisi myös vaikeaa perustella kehitystyötä tai sellaisen toiminnan rahoittamista, joka tuottaa ensisijaisesti hyvää kansallisella tasolla, eikä kohdistu suoraan omien kuntalaisten hyväksi.
- Jos valtio ei ota operoinnista roolia, keskikokoiset ja pienet kunnat jäävät auttamatta kehityksen kelkasta ja kuntien eriarvoisuus kasvaa entistä enemmän.
- Lainsäädännön näkökulmasta valtion tulisi myös ottaa kantaa siihen, onko esimerkiksi kasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän data avoimesti kaikkien käytössä vai voidaanko käyttöä ja jakamista rajoittaa oppijan tai koulutuksen järjestäjän toimesta.
- Lisäksi lain näkökulmasta tulisi ottaa kantaa siihen, voiko datasta ja/tai operoinnista periä maksua vai tuleeko sen olla ilmaista kaikille käyttäjille, sekä mikä toimija saa mahdolliset korvaukset.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Yritysten strategiaan tavoitteisiin ehdotimme seuraavaa lisäystä: Julkisesti omistetut alustat vauhdittavat yritysten digikyvykkyyttä ja vientimahdollisuuksia.

Ehdotamme DIGITEKNOLOGIAT tai DIGIKYVYKKYYS avaintuloksia laajennettavan seuraavasti:

Julkisten ja yksityisten yhdessä muodostamat alustatalous ekosysteemit ovat parantaneet yritysten digikyvykkyyttä, digitaalisen teknologian hyödyntämistä sekä parantaneet Suomen vientimahdollisuuksia. Suomeen on syntynyt useita kansallisia alustatalous ekosysteemejä, joissa julkisella alustalla on useita yksityisten tai kolmannen sektorin tuottamia palveluita. (Saman suuntainen tavoite on ehdotettu myös julkiselle sektorille.)

Digikompassin tavoitteeksi on asetettu, että ICT - investoinnit kaikilla toimialoilla kasvavat, kokeilu- ja testausympäristöjä hyödynnetään enemmän, yritykset käyttävät entistä enemmän pilvipalveluita, tekoälyä, massadataa ja digiteknologiaa sekä lisäksi start-up yritysten määrä kasvaa ja yhä useampi yrityksistä kansainvälistyy.

Perustelut, esimerkkinä DigiOne alustatalous ekosysteemi

- Julkisten ja yksityisten yhdessä muodostamat alustat kirittävät kaikkia näitä edellä mainittuja tavoitteita, sillä edellytyksellä, että kansallisia standardeja toimintatapoja ja data-avaruuksia kehitetään sekä globaaleja standardeja hyödynnetään
- Esimerkiksi DigiOne hankkeessa kehitetään 50% Business Finlandin ja 50% kuntien rahoituksella julkisesti omistettua alustaa, johon tulevaisuudessa kaikki kaupalliset ja ei-kaupalliset toimijat ovat tervetulleita liittymään.
- Suomella on jo nyt erittäin hyvä maine koulutuksen kärkimaana. DigiOne alustatalous ekosysteemi luo mahdollisuuden luoda uusia ja innovatiivisia palveluita kotimaahan ja sen jälkeen tehdä niistä vientituotteita maailmalle, jopa niin, että koko alusta kaikkine palveluineen voitaisiin tuotteistaa. DigiOnen osalta muna-kana ilmiö on jo selätetty, sillä kehityksessä on jo mukana seitsemän kaupunkia, joiden väestöpeitto on yli 25%. Kehittäjäyrityksiä on jo mukana lähes kymmenkunta. Sekä kaupunkien että yritysten määrän odotetaan kasvavan kymmeneen ja lopulta satoihin alustatalousefektin mukaisesti.
- Koko DigiOne alustan vieminen kokonaisuutena helpottaisi merkittävästi pienempien yritysten vientiponnisteluja, sillä alustatalous ekosysteemin muna-kanailmiö olisi jo selätetty kotimaassa. Vietäessä koko alustaa tarvittavat palvelut olisivat alustalla jo valmiina, jolloin puolet alustatalouden menestymisen edellytyksistä on ratkaistu.
- Jo nyt on nähtävissä, kuinka DigiOnen saama Business Finlandin rahoituksen vipuvoima toimii, kun mukana olevat kunnat (Espoo, Jyväskylä, Lahti, Oulu, Tampere, Turku ja Vantaa) ovat sitoutuneet ostamaan kaupallisilta toimijoilta useiden miljoonien arvosta entistä parempia digitaalisia palveluita. Rahoituksen kautta syntynyt kansallinen vipuvaikutus kasvaa entisestään vuoden 2023, kun ekosysteemiin voidaan ottaa tulevaisuudessa lisää uusia koulutuksen järjestäjiä ja uusia innovatiivisia digitaalisia palveluita. DigiOne tulee avaamaan myös kokeilu- ja testausympäristön, jossa yritykset voivat testata omia palveluitansa ja saada koulutuksen järjestäjiltä palautetta jo palveluiden kehitysvaiheen aikana.
- Vipuvoimaa saataisiin hyödynnettyä yhä enemmän, jos DigiOne hankkeessa syntyneet pelisäännöt, tietomallit, rajapintamäärytykset sekä tietoturvan ja -suojan ehdot loisivat kansallisesti yhtenäisen perustan kasvatuksen ja koulutuksen data-avaruuteen. Lisää tästä kokonaisuudesta julkiset palvelut vastauksen alla.
- On merkittävää, että DigiOne ei ole ainoa julkisesti omistettu alusta, jossa olisi vientipotentialiaa. Siksi potentiaalisia mahdollisuuksia tulisi kartoittaa ja arvioida tarkemmin olemassa olevien, kehitteillä olevien tai muutoin potentiaalisten alustatalous ekosysteemien näkökulmasta.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Ihmiskeskeinen julkinen hallinto -kokonaisuuden tavoitteisiin ehdotimme edellä seuraavaa lisäystä;

Ihmiskeskeinen hallinto on ennakoivasti automatisoinut ja digitalisoinut merkittävän osan julkisista palveluista. Palveluita kehitetään käyttäjäystävällisyys huomioiden ja yli organisaatorajojen. (Ehdotetaan, että viimeinen virke lisätään.)

Yhteentoimivat julkiset palvelut -kokonaisuuteen ehdotimme edellä seuraavia muutoksia tai lisäyksiä;

Otsikon muutosehdotus: Yhteentoimivat ja tehokkaat julkiset palvelut (tehokkaat lisätty)

Tavoitteiden lisäysehdotukset:

- Julkisia palveluita kehitetään kokonaisuustehokkuus huomioiden ja yli organisaatorajojen.
- Suomi edustaa julkisesti omistettujen alustatalous ekosysteemien maailman huippua.

Seuraavissa kappaleissa tarkennamme julkisten palveluiden avaintuloksia kokonaisuuksittain;

Digikompassin mukaisesti Suomen tavoite on, että Suomessa on vuonna 2030 maailman tehokkain julkinen sektori. Toimiva julkinen hallinto on tärkeä demokratian ja hyvinvointiyhteiskunnan edellytys. Uudistamisen tuloksena julkiset palvelut ovat sujuvia ja tarpeita ennakoivia. Asiointitarve on merkittävästi keventynyt, koska palveluiden taustalle on rakennettu tiedon jakamiseen, yhteentoimivuuteen ja korkeaan automaatioon perustuvat ratkaisut.

Yhteentoimivat julkiset palvelut avaintuloksiin ehdotamme seuraavaa lisäystä (1); Suomessa on vauhditettu potentiaalisten julkisesti omistettujen alustatalousekosysteemien kehittämistä ja tuettu niiden kansainvälistymismahdollisuuksia. Suomi edustaa julkisten alustatalous ekosysteemien maailman kärkeä. Suomeen on syntynyt useita julkisten ja yksityisten toimijoiden muodostamia alustatalousekosysteemejä ja vähintään yksi niistä on kansainvälistetty ja tuotteistettu koko alustatalous ekosysteemin näkökulmasta. (Vastaava avaintulos on ehdotettu yritysosuuteen.)

Perustelut:

- Suomen on vaikeaa tavoitella maailmanluokan alustatalouden kärkimaaksi, mutta meillä olisi erittäin hyvä edellytykset olla tienraivaajia julkisten omistamilla alustoilla, joihin yksityiset toimijat liittävä omia palveluitaan.
- Alustatalous edellyttää aina muna-kanailmiön selättämistä. Suomalainen luottamuksen kulttuuri antaa erittäin hyvät menestymisen mahdollisuudet julkisten ja yksityisten yhdessä muodostamille alustoille sekä mahdollisuudet määrittää pelisäännöt ja toimintatavat ketterästi yhdessä ja avoimesti.
- Meillä on jo nyt useita potentiaalisia ja ainutlaatuisia case esimerkkejä, joissa Suomi voisi päästä maailman huipulle ja joista voisi syntyä vientituotteita maailmalle. DigiOnen alustatalousekosysteemin mahdollisuuksia kuvataan tarkemmin edellisessä kohdassa koskien yrityksiä.

Jotta Digikompassin perimmäinen tavoite voidaan toteuttaa, tulisi julkisia palveluita tarkastella ja kehittää kokonaisuutena, niin käyttäjien kuin julkisen sektorin tehokkuudenkin näkökulmasta yli organisaatorajojen. Sen vuoksi ehdotimme julkisten palveluiden tavoitteisiin, että julkisia palveluita tulisi kehittää kokonaisuustehokkuus huomioiden.

Yhteentoimivat julkiset palvelut avaintuloksiksi ehdotamme seuraavaa lisäystä (2): Kuntien ja valtion prosesseja arvioidaan ja kehitetään kokonaisuutena. Raportointia, tilastointia sekä niihin perustuvaa rahoitusta kehitetään kokonaisuutena niin, että tarvittava tieto syntyy mahdollisimman helposti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti, sekä rahoitus tapahtuisi mahdollisimman reaaliaikaisesti ja automaattisesti.

Perustelut:

- Raportointia ja tilastointia on hyvin pitkälti kehitetty valtion tarpeista lähtöisin, jolloin se aiheuttaa merkittävää lisätyötä ja kustannuksia kunnissa.
- Edistämällä yhteentoimivuutta ja data-avaruuksia, voidaan myös raportointia ja tilastointia kehittää siihen suuntaan, että erillistä ja raskasta raportointia ja tilastointia ei kunnilta tarvittaisi, vaan valtion tarvitsema tieto syntyisi kuntien prosessien oheistuotteena.
- Esimerkiksi valtion tukea voitaisiin kehittää samaan suuntaan kuin verotusta, eli valtion tuki voisi perustua ja maksatus tapahtua suoraan todellisten tapahtumien mukaisesti, ilman erillistä raportointia tai tilastointia reaaliaikaisesti ja automaattisesti.

Kokonaisturvalliset digitaaliset julkiset palvelut avaintuloksiksi ehdotamme seuraavaa lisäystä: Suomessa on ketterästi toimiva julkinen toimija, joka ottaa vastuulleen digitalisaatioon liittyvät lain tulkinnan haasteet ja kysymykset ennakoivasti ja nopeasti.

Tällaisella toimijalla tulisi olla riittävä kapasiteetti, että vastauksia saadaan niin kehittämishankkeiden valmistelun aikana kuin palveluiden käynnissä ollessa ja jatkokehityksessä.

Perustelut:

- Erityisesti tietosuojaan liittyviä lakeja tulkitaan Suomessa erittäin tiukasti. Jo nyt on useita esimerkkejä siitä, että lain hyvä tarkoitus on kääntynyt itseään vastaan.
- Rekisterin pitäjät voivat tehdä hyvin toisistaan eriäviä tulkintoja, koska koulutuksen sektorilla ei ole ennakkopäätöksiä juurikaan olemassa, johon kunnat voisivat tukeutua.
- Tulkinnan vaikeus ja laaja variaatio hidastaa digitalisaatiota ja voivat estää tekoälyn hyödyntämisen.

- Tietosuojavaluutetun lausunnot saattavat kestää todella kauan ja lopputulos saattaa vaikea ennakoita.

Alustatalouden avulla tulisi tavoitella uusia ja ketterämpiä hankintaprosesseja osana julkisten palveluiden tehokkuutta.

Yhteentoimivat julkiset palvelut (tai muun soveltuvan kokonaisuuden) avaintuloksiksi ehdotamme seuraavaa lisäystä: Suomen hankintalakia on kehitetty siten, että on luotu uusia alustatalouteen pohjautuvia hankintatapoja, joiden kautta hankinnat voidaan toteuttaa ketterästi, tehokkaasti ja vähemmällä riskillä.

Perustelut:

- Nykyiset julkisten hankintojen edellyttämät prosessit ovat raskaita ja kalliita toteuttaa sekä riskialttiita onnistumisen näkökulmasta.

- Alustatalouden avulla voitaisiin luoda julkisten ja yksityisten toimijoiden muodostamia markkinapaikkoja, joissa kilpailutus voisi tapahtua nykyistä ketterämmin luonnollisen ja enemmän kuluttajamarkkinan tyyppisen valinnan kautta ilman raskaita hankintaprosesseja dynaamisen hankintaprosessin kaltaisesti.

- Tällaisesta markkinapaikasta voisi olla esimerkkinä oppimateriaalien markkinapaikka, josta opettajat voisivat itse valita haluamiansa kokonaisuuksia sovittujen pelisääntöjen puitteissa ja joissa eri toimijat voisivat nykyistä helpommin tuottaa ja myydä tuottamiansa oppimateriaaleja. -

5. Mittarit

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Ehdotus DIGITAALINEN OSAAMINEN -kokonaisuuteen

Edellä esitetty tavoitteeksi: Koulutuksen ja tutkimuksen myötä syntyy työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavaa asiantuntijuutta ja soveltavaa osaamista. Kansalaiset voivat osoittaa oman osaamisensa digitaalisesti ja läpinäkyvästi. (Ehdotamme jälkimmäisen lauseen lisäämistä.)

Edellä esitetty avaintuloksia täydennettävän seuraavasti: Ehdotetaan kehitettäväksi kansallinen koulutuksen osaamislompakko, johon oppijan osaaminen kertyy koko elämän ajan. Osaamisen lompakossa voi luoda CV:n / portfolion ja näyttää osaamista, joka on syntynyt julkisessa tai yksityisessä koulutuksessa, työelämässä, harrastuksissa tai kolmannella sektorilla. Osaamista voidaan näyttää erilaisessa muodoissa, muutoinkin kun vain numeerisesti. Lompakon edellytyksenä on, että kasvatuksen ja koulutuksen data-avaruus on määritelty.

Esitämme mittariksi lisättävän seuraavaa: On kehitetty Kasvatuksen ja koulutuksen digitaalinen osaamisen lompakko, jossa voi näyttää osaamistaan laajasti.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Ehdotimme tavoitteen laajentamista seuraavasti: Suomessa on käytössä datapohjaisen arvonluonnin perustaksi avoimiin standardeihin perustuva, EU-yhteensopiva datainfrastruktuuri ja käytänteet (data-avaruudet) keskeisillä toimialoilla, huomioiden koko julkisen sektorin tarpeet. (Viimeinen lause on lisätty.)

Avaintuloksiksi ehdotimme laajennettavan seuraavasti:

On perustettu julkinen dataoperaattori, jonka tehtävänä on käsitellä mm. anonymisoida ja pseudonymisoida sekä jakaa julkisten toimijoiden tuottamaa dataa datatalouden käyttöön, huomioiden rekisterinpitäjän ja tietoa luovuttaneen kansalaisen oikeudet.

Osaamisen data-avaruutta laajennetaan siten, että se kattaa osaamisen, kasvatuksen ja koulutuksen data-avaruuden, jolloin myös kasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän roolit on huomioitu.

Ehdotamme seuraavaa uutta mittaria:

- On perustettu kansallinen julkisten palveluiden dataoperaattori

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Ehdotimme edellä tavoitteisiin seuraavaa lisäystä: Julkisesti omistetut alustat vauhdittavat yritysten digikyvykkyyttä ja vientimahdollisuuksia.

Ehdotimme edellä DIGITEKNOLOGIAT tai DIGIKYVYKKYYS avaintuloksia laajennettavan seuraavasti: Julkisten ja yksityisten yhdessä muodostamat alustatalous ekosysteemit ovat parantaneet yritysten digikyvykkyyttä, digitaalisen teknologian hyödyntämistä sekä parantaneet Suomen vientimahdollisuuksia. Suomeen on syntynyt useita kansallisia alustatalous ekosysteemejä, joissa julkisella alustalla on useita yksityisten tai kolmannen sektorin tuottamia palveluita. (Saman suuntainen tavoite on ehdotettu myös julkiselle sektorille.)

Ehdotamme mittariksi lisättävän; Julkisten alustatalous ekosysteemien kautta syntynyt uuden liiketoiminnan arvo.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

hmiskeskeinen julkinen hallinto -kokonaisuuden tavoitteisiin ehdotimme edellä seuraavaa lisäystä;

Ihmiskeskeinen hallinto on ennakoivasti automatisoinut ja digitalisoinut merkittävän osan julkisista palveluista. Palveluita kehitetään käyttäjäystävällisyys huomioiden ja yli organisaatorajojen. (Ehdotetaan, että viimeinen virke lisätään.)

Ehdotamme seuraavan mittarin lisäämistä:

- Käyttäjien tyytyväisyys palveluiden sujuvuuteen
- Käyttäjien tyytyväisyys omadata periaatteisiin ja luvituksen helppouteen

Yhteentoimivat julkiset palvelut -kokonaisuuteen ehdotimme edellä seuraavia muutoksia tai lisäyksiä;

Otsikon muutosehdotus: Yhteentoimivat ja tehokkaat julkiset palvelut (tehokkaat lisätty)

Tavoitteiden lisäysehdotukset:

Julkisia palveluita kehitetään kokonaisuustehokkuus huomioiden ja yli organisaatorajojen.

Suomi edustaa julkisesti omistettujen alustatalous ekosysteemien maailman huippua.

Yhteentoimivat julkiset palvelut avaintuloksiin ehdotimme seuraavaa lisäystä (ehdotus 1); Suomessa on vauhditettu potentiaalisten julkisesti omistettujen alustatalousekosysteemien kehittämistä ja tuettu niiden kansainvälistymismahdollisuuksia. Suomi edustaa julkisten alustatalous ekosysteemien maailman kärkeä. Suomeen on syntynyt useita julkisten ja yksityisten toimijoiden muodostamia alustatalousekosysteemejä ja vähintään yksi niistä on kansainvälistetty ja tuotteistettu koko alustatalous ekosysteemin näkökulmasta. (Vastaava avaintulos on ehdotettu yritysosuuteen.)

Ehdotamme seuraavan mittarin lisäämistä:

- Julkisten alustatalous ekosysteemien määrä
- Kansainvälistettyjen julkisten alustatalousekosysteemien määrä

Yhteentoimivat julkiset palvelut avaintuloksiksi ehdotimme seuraavaa lisäystä lisäystä (ehdotus 2): Kuntien ja valtion prosesseja arvioidaan ja kehitetään kokonaisuutena. Raportointia, tilastointia sekä niihin perustuvaa rahoitusta kehitetään kokonaisuutena niin, että tarvittava tieto syntyy mahdollisimman helposti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti, sekä rahoitus tapahtuisi mahdollisimman reaaliaikaisesti ja automaattisesti.

Yhteentoimivat julkiset palvelut (tai muun soveltuvan kokonaisuuden) avaintuloksiksi ehdotimme edellä seuraavaa lisäystä: Suomen hankintalakia on kehitetty siten, että on luotu uusia alustatalouteen pohjautuvia hankintapoja, joiden kautta hankinnat voidaan toteuttaa ketterästi, tehokkaasti ja vähemmällä riskellä.

Ehdotamme seuraavan mittarin lisäämistä:

- Tarvittavat lainmuutokset on tehty

Kokonaisturvalliset digitaaliset julkiset palvelut avaintuloksiksi ehdotamme seuraavaa lisäystä: Suomessa on ketterästi toimiva julkinen toimija, joka ottaa vastuulleen digitalisaatioon liittyvät lain tulkinnan haasteet ja kysymykset ennakoivasti ja nopeasti.

Ehdotamme seuraavien mittarien lisäämistä:

- Vastuuorganisatio on perustettu
- Vastuuorganisaation mediaani käsittelyaika

6. Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Teknologian kehityksen näkökulmasta vuoteen 2030 on erittäin pitkä aika. Digikompassin määrittelyvaiheessa on jo pyrittävä luomaan mekanismit, joiden kautta kompassin tavoitteita arvioidaan ja tarvittaessa päivitetään. On mahdollista, että jotkut kokonaan uuden kokonaisuudet nousevat kriittisiksi, joita kompassissa ei ole tällä hetkellä huomioitu ja toisaalta on mahdollista, että jotkut tavoitteet osoittautuvat tarpeettomiksi esimerkiksi teknologian kehittymisen tai globaaleiden muutosten takia.

Digikompassille tulisi perustaa seurantaryhmä, jossa on edustajia myös yrityksistä, kunnista ja kolmannelta sektorilta.

7. Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tulemme mielellämme kertomaan ministeriryhmälle ja digitoimistolle lisää DigiOnesta ja myös yleisemmin alustatalous ekosysteemien mahdollisuuksista kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lindström Tuija
DigiOne